

Het Nederlands landvarken is een zeldzaam huisdier

Meer dan eens hoor je dat er geen originele Nederlandse varkensrassen meer bestaan. Varkenskenner en -historicus Henk Slaghuis is een andere mening toegedaan. Onlangs heeft het bestuur van de SZH de criteria voor een origineel Nederlands ras opnieuw vastgesteld. Met de kennis over het ontstaan van het Nederlands landvarken en de criteria kun je concluderen dat ook het Nederlands landvarken de aandacht van de SZH verdient.

In de loop der eeuwen ontstonden in Europa twee typen huisvarkens. Het eerste type was het Groot Grootorige Landvarken of het Keltisch-Germaans varken. Dit type varken kwam voor in Noord-Frankrijk, Engeland, België, Nederland, Noordwest-Duitsland en Scandinavië. Het kenmerkte zich door een goede ontwikkeling, laatrijtheid, een lange spitse kop met grote tot over de snuit hangende oren, een opgebogen rug, vlakke ribben en fijn beenwerk.

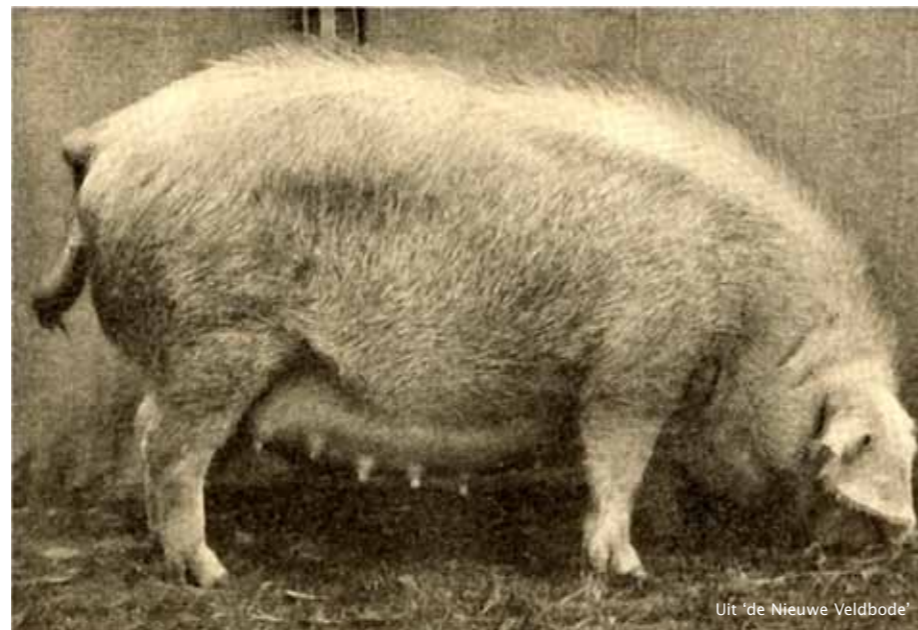
Het tweede type huisvarken was het Kleinorige stagoorvarken of Keltisch-Iberische varken. Het Keltisch-Iberische varken was verbreid in Oost-Europa, Frankrijk en Spanje en daarna vermoedelijk ook verspreid naar Nederland en Duitsland. Kenmerken van het Kleinorige stagoorvarken waren: een korte, gedrongen bouw, vlakke ribben, fijn beenwerk en een lange spitse kop met opstaande oren.

Op schilderijen en tekeningen van Paulus Potter zijn zowel het Groot Grootorige landvarken als het Stagoorvarken afgebeeld. Hieruit blijkt dat beide typen in de zeventiende eeuw in Nederland voorkwamen.

Het verdwenen Inlandse varken

Het Stagoorvarken werd in de tweede helft van de negentiende eeuw geheel verdrongen door het Groot Grootorige landvarken ook wel het Inlandse varken genoemd. Het Groot Grootorige landvarken was in

Zeug van het Inlands of Fries varken

Uit 'de Nieuwe Veldbode'

Nederland bekend onder verschillende namen, zoals het Friese, Drentse, Almeloze of Gelderse of Zuid-Hollandse varken. Het Inlands of Fries varken, het Limburgs varken en het Zeeuws-Vlaams varken kregen tijdelijk enige betekenis. Het Inlands of Fries varken was laatrijp en kon een volwassen gewicht bereiken van wel vierhonderd tot vijfhonderd kilo. Het leek veel op het Keltisch-Germaanse varken. De zeugen waren zeer vruchtbaar. Ondanks positieve eigenschappen verdween het Inlands varken na de Eerste Wereldoorlog. Er was behoefte aan een varken dat vroe-

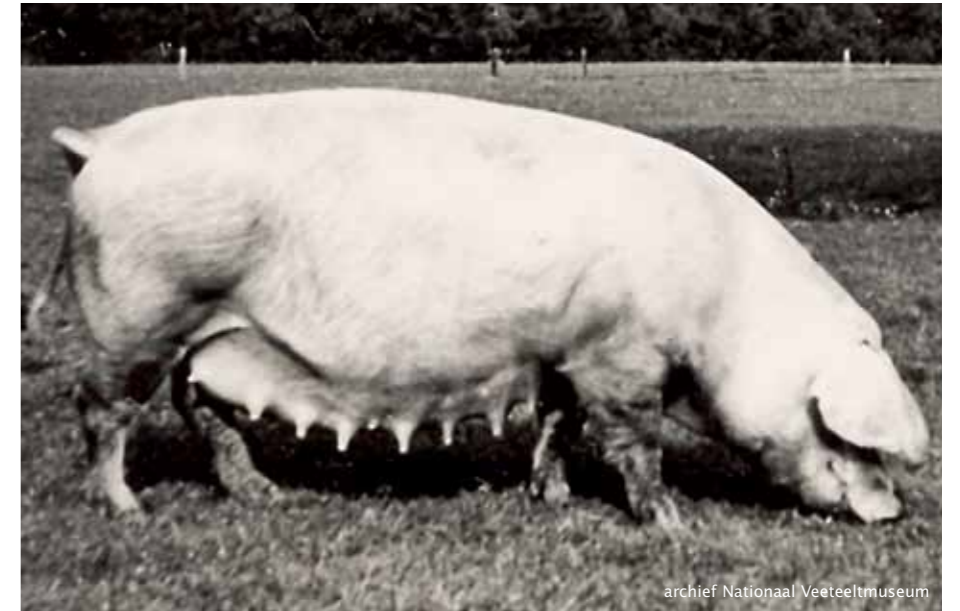
ger rijp was en sneller groeide. Hoewel een enkelvoudige kruising met het toenmalige vroegrijpe en fijne Yorkshire een goed slachtproduct leverde, was men nog niet toe aan de toepassing van systematische gebruikskruisingen.

Het Limburgs varken vertoonde overeenkomst met het Inlands varken. De vruchtbaarheid en de moedereigenschappen waren zeer goed. Het Limburgs varken was echter fijner gebeend en vroegrijper dan het Inlands varken. Hoewel de goede kwaliteit van het vlees bekend stond, was de kostprijs van het varken te hoog. De fokkerij van het Limburgs varken werd na de Eerste Wereldoorlog opgegeven.

Het Zeeuws-Vlaams varken hield nog stand tot 1952. Het type kwam veel overeen met dat van het Inlands varken. Vooral in Zeeuws-Vlaanderen was dit varken populair doordat het geschikt was voor huisslacting. Het is jammer dat al deze regionale typen verdwenen zijn. Met moderne selectiemethoden en huidige ervaringen met het handhaven van kleine populaties hadden deze varianten van het Inlands varken een interessante bijdrage kunnen leveren aan moderne fokkerijprogramma's.

'Londense biggen'

In Engeland werden door kruisingen van oorspronkelijke landvarkens met Zuid-Oost-Aziatische en Napolitaanse varkens vroegrijpere varkens gefokt zoals het Berkshire en een drietal Yorkshire-typen. Daarvan kreeg het Groot-Yorkshire een wereldnaam en werd dit het meest verbreide varkensras ter wereld. Dit ras leverde ook een belangrijke bijdrage aan het ontstaan van landrastypen als het Veredeld Duits landvarken (VDL), het Deense landvarken

archief Nationaal Veeteeltmuseum

Zeug van het Nederlands Landvarken

en de overige Scandinavische Landrassen. In Duitsland ontwikkelde men het VDL uit kruisingen met het fijne vroegrijpe Engelse Yorkshire, het Duitse Marschschwein en het Edelschwein. Het VDL was sterk gebouwd met een zwaar geraamte, een brede diepe voorhand, een matig lange, gespierde rug, sterke lendenen en een lang, matig uitgeboken, wat hellend kruis. De hammen waren meestal wel voldoende lang, maar wat plat en aan de binnenzijde matig gevuld.

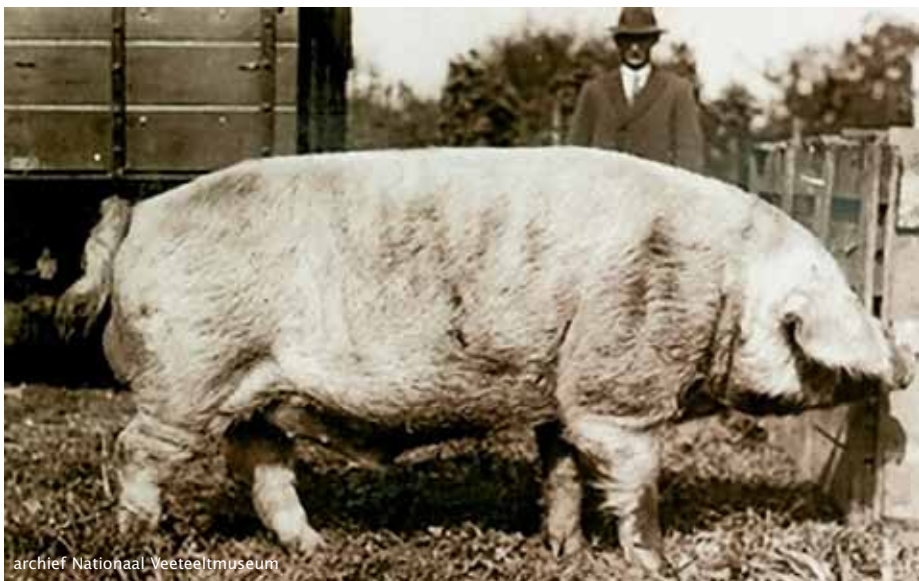
In Nederland werd aan het begin van de twintigste eeuw door het stichten van fokstations een eerste aanzet gegeven tot verbetering van de varkensstapel. In het oosten en zuiden van het land werd het geïmporteerde VDL het belangrijkste ras. De varkenshouderij ontwikkelde zich fors na de Eerste Wereldoorlog en exporteerde 'Londense biggen', met een levend gewicht

van zestig kilo. Nederland oriënteerde zich ook in Denemarken en men importeerde Deense landvarkens.

Import uit Denemarken

Ging de Deense bloedvoering in Overijssel, Limburg en de noordelijke provincies overheersen, in Gelderland kwamen uitstekende fokdieren voort uit de kruisingen van het Deense landvarken met het VDL. In 1933 werd al besloten dat stamboeken de vrijheid hadden het Deense landvarken en het VDL en de onderlinge kruisingen te registreren als het Nederlandse landvarken (NL). Na de Tweede Wereldoorlog vond als vergoeding voor de geleden oorlogsschade nog een eenmalige import van zestien Deense landvarkens – beren – plaats.

De Nederlandse fokkerij werd op zichzelf aangewezen nadat Denemarken een

archief Nationaal Veeteeltmuseum

Veredeld Duits Landvarken beer Veldkoning

exportverbod instelde van fokmateriaal. Een intensievere samenwerking tussen de stamboeken werd noodzakelijk. Voorts ging Noord-Brabant, dat nog had vastge-

houden aan het VDL, zich ook aansluiten bij de fokkerij van het Nederlandse varken. Hiermee werd de basis gelegd voor het Nederlandse landvarken met een

bloedvoering van vijf achtste Deens landvarken en drie achtste VDL.

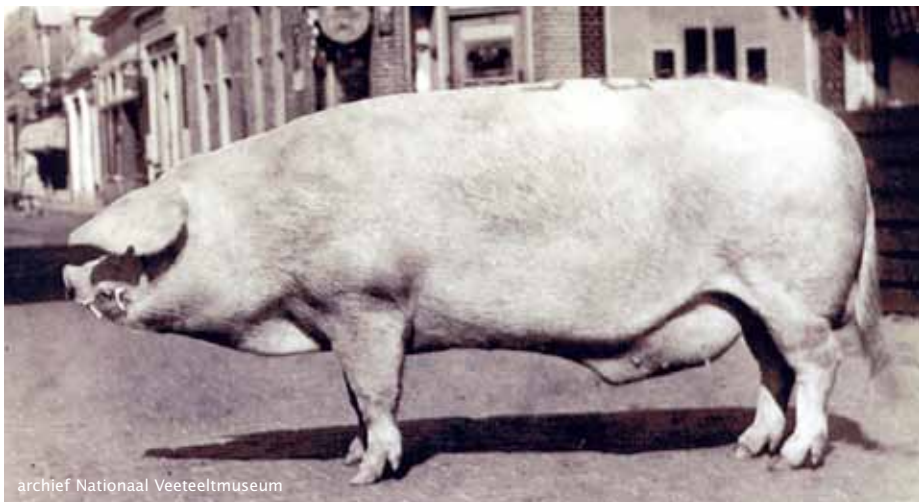
Het Nederlands landvarken nu

Als vleesvarken met het bacontype had het Nederlands landvarken een goede naam, ook internationaal. Meerdere decennia hebben fokkerijorganisaties zuivere teelt bedreven met dit ras en het maakte deel uit van diverse fokkerijprogramma's. Echter in het Topigs-programma van Pigure wordt nu het Nederlands landvarken geïntegreerd in de F-lijn, die van Scandinavische herkomst is. Het voortbestaan van het raszuivere Nederlands landvarken wordt hierdoor bedreigd. Bij het Centrum voor Genetische Bronnen is sperma van diverse beren ingevroren dat gebruikt kan worden om het ras in stand te houden.

Hoewel de oorspronkelijke inlandse typen van het Inlandse varken zijn verdwenen, bestaat het Nederlandse landvarken nog wel degelijk op een aantal fokbedrijven. Het Nederlands landvarken biedt een goede mogelijkheid voor degenen die een exclusief varken van Nederlandse oorsprong willen houden of fokken. Het ras is in 1933 officieel erkend in Nederland. Het wordt dus al tachtig jaar in Nederland gefokt. Het is dus een origineel Nederlands ras dat als zeldzaam kan worden beschouwd nu het aantal fokkers en het aantal dieren terugloopt en het ras niet langer commercieel wordt gefokt. ●

De foto's uit het archief van het Nationaal Veeteeltmuseum te Beers zijn oorspronkelijk afkomstig van het Centraal Bureau voor de Varkensfokkerij te Utrecht of van de voormalige provinciale varkensstamboeken

Deens Landvarken beer Vermund D5 E

archief Nationaal Veeteeltmuseum